

Izhaja v Trstu vsak
= petek popoldne =
Uredništvo in upravnništvo
ulica Boschetto št. 5. II. nad.
= Telefon št. 1570 =

Delavski List

Posamezna številka
= 6 vin. =
Inserati po dogovoru.
Naročnina za celo leto
4.20 K., pol leta 2.10 K.,
četrt leta 1.05 K. - Ino-
zemstvo več poština.

Glasilo slovenskih socialistov na Primorskem.

Sodrug!

V smislu strankinil določb in sklepov
zadnjega zbora razpisujemo

VII. redni strankin zbor jugoslovanske socialne demokracije

in ga sklicujemo

na dni 31. prosinca,
1. in 2. svečana 1909
v Ljubljano.

Provizorično predlagamo sledeči

DNEVNI RED:

1. Poročila, podaja tajnik sodr. I. Mlinar.
2. Politični položaj, poroča sodr. Etbin Kristan.
3. a) Organizacija, poroča sodr. I. Kocmur.
b) Taktika, poroča sodrug dr. Tuma.
4. Tisk, poroča sodrug Anton Kristan.
5. Volitev izvrševalnega odbora.
6. Raznoterosti.

Pozivamo vse organizacije, ki imajo po strankinil določbah pravico do udeležbe na strankinem zboru, da pravočasno izvolijo svoje zastopnike in jih naznanijo izvrševalnemu odboru. Predlogi, ki naj pridejo na razpravo na strankinem zboru, naj se vpošljejo izvrševalnemu odboru najkasneje do 20. januarja 1909.

Vse deželne, okrajne in krajne organizacije ter strokovne skupine in ženske organizacije vabimo, naj se poslužijo svoje pravice in odpošljejo na zbor svoje zastopnike. Mnogoštevilna udeležba je v interesu razvoja stranke in zato naj ne izostane nobena organizacija. Vsak delegat se mora na zboru izkazati v mandatom svoje organizacije. Formularij za mandate se lahko dobe pri izvrševalnem odboru.

Sodrug!

Zbor stranke ima izvršiti važne naloge. Stranka napreduje in spolnitev organizacije je naravna posledica razvoja. Dobra organizacija je predpogoj vsakemu delu in vsakemu uspehu; tesno združeno pa je z organizacija vprašanje taktike. Prevažna je pa tudi ureditev naših tiskovnih razmer. Tudi v tem oziru nam nalaga razvoj stranke dolžnosti, o katerih mora strankin zbor resno razpravljati in sklepati, da se potem sklepi lahko tudi izvrše. Pa tudi politični položaj v državi sploh in v slovenskih deželah posebej je tak, da mu mora stranka posvetiti vso pažnjo. Zaraditega pričakujemo, da se udeležite zbora v največjem številu.

V Ljubljani, v božiču 1908.

Izvrševalni odbor.

Sodrugom, ki žele izraziti svoje mnenje o prih. strankinem zboru, kaj svetovati ali pa staviti kak predlog, so predali „Delavskega Lista“ od danes naprej na razpolago.

Polemika z liberalci.

IV.

Pravijo liberalci, da bi morale biti vse politične stranke, ki imajo svobodomiselnost v programu, eno in isto. Čim več strank se ustanovi s to točko v programu, tem bolj se cepijo moči v boju proti reakciji.

Tudi če se ne oziramo na dejstvo, da se mnogo reakcionarnega skriva pod raznimi naprednimi in svobodomiselnimi firmami, omenjeni nazor ne more obveljati.

Ako govorimo o politiki in politični taktiki »po starem načinu«, kakor se je politikovalo v dobi taborjev, bi morda tako načelo imelo nekaj opravičenosti. Takrat se ni strogo ločilo pojmov; takrat je široki pojem rodoljubja in domoljubja lahko obsegal vsega vraga. Rodoljubi in domoljubi

so bili nekaj novega, morda celo nekaj revolucionarnega — napram tedanjim starim. Ni se jim bogve kaj gledalo na zobe, če ravno je rodoljubje mastno obredilo tega ali onega. Čez vse dejanje in nehanje tedanjih rodoljubov je bila razprostrta veličastna narodna trobojnica; kaj se je mešetarilo pod njo, ni smel nihče vprašati; če pa je vprašal, je bil tepen. Pokojni Fran Levstik je o tem zapel par lepih, ampak žalostnih pesmi!

Dandanes smo postali bolj sitni, ali če hočete, bolj natančni. Iščemo tudi v političnem življenju globljih vzrokov za posamezne pojave; tudi tu hočemo poštenosti in odkritosti. Staro avgurstvo nam ne imponira; ampak samo znanje in razum. — Trobojnica nam je sicer simbol, ki ga spoštujemo, ako se ne zlorabi v nečedne namene oseb ali strank, toda ne imponira nam že zato, ker je lepo pisana. Kdor jo nosi čez prsa in vpije: jaz sem narodnjak! — nam ne sme zameriti, če mu pogledamo tudi pod njo, da vidimo, kaj se skriva ondi, ali narodnjaštvo ali narodnjaško koristolovstvo.

In kakor z narodnjaštvom, tako se uganja tudi s svobodomiselnostjo velik humbug med meščanskimi strankami. Vsak dan nam prinaša nove dokaze, kako malo je je med naprednjaki. V nas se je že davno vcepilo in vtrdilo prepričanje, da so naprednjaki svobodomiselnosti le takrat, kadar imajo korist od tega, ali kadar vsaj nimajo škode. Kadar se govori o svobodomiselnosti, pogledajo najprej nase, potem šele, tudi na svobodomiselnost. Zase jo poznajo, za druge ne. Njim bi se moralo dovoljevati vse, drugim pa le toliko, kolikor služi interesom naprednjakov; če ne pa denuncirajo kakor policaji!

Svobodomiselnost v našem javnem življenju pomenja za socialno demokracijo nekaj drugega, nekaj poštenejšega, nego si jo tolmačijo liberalci. Kako se bi torej mogla osnovati ena stranka s svobodomiselnostjo v programu, ako si elementi, ki se naj bi združili v stranki, nasprotujejo v temeljnem načelu?! To je nemogoče. — *Predpogoj enotne stranke je vendar enoten cilj, enotno stremljenje.* Kjer tega ni, tudi stranka ne more enotno in uspešno nastopati. *V tem tiči baš kal nezmožnosti liberalnih strank na Slovenskem: nimajo enotnega cilja; zato nimajo enotne taktike; zato morajo razpadati.* Tu ne pomagajo nič vsi pozivi »narodnim delavcem na narodno delo!«: nihče ne ve, kje bi se lotil dela, niti zakaj!...

Sicer pa je mogoče govoriti o furiji strank na podlagi ene same skupne ideje — če denemo, da nas glede svobodomiselnosti nič ne bi ločilo od meščanskih naprednih strank — samo tedaj, če poznamo le stari način politične taktike. In ta stari način nam že davno več ne zadošča! Politični programi dandanes vendar ne obsegajo več samo ene ali dveh točk, ki se proglasita za cilj naroda, združenega v stranki. Politični program je odsev vsega narodnega življenja, kakor bi se po naših mislih moralo razvijati. Kdor dandanes ni zmožen, da razume nalogo moderne politike na ta način, ni političar, ampak šušmar.

In zdaj se vprašajte, če je dovolj za fuzijo političnih strank, samo da imajo svobodomiselnost zapisano v programu!

Na kulturnem polju so razlike, na gospodarskem polju in na socialnem, in teh razlik ni mogoče premostiti s samo svobodomiselnostjo.

Socialni demokrat je svobodomiseln, v kulturnih zadevah, n. pr. koncedira Italijanom univerzo v njih naravnem narodnem središču v Trstu; slovenski narodnjak je svobodomiseln, a koncedira to univerzo v Tridentu, Roveretu, na Dunaju — samo v Trstu ne, in ve, da je univerza drugje nego v Trstu absurdna in ubita. Ali n. pr. tržaški narodnjak dr. Mandič je svobodomiseln, zahteval je pa kot podpredsednik tržaškega gledališkega društva, da se socialnim demokratom ne prodajajo vstopnice po znižani ceni, marveč le »narodnim« delavcem. Gabršček je svobodomiseln, dopušča pa,

da se v njegovi „Soči“ denuncira srednješolska mladina. Dr. Puc je svobodomiseln, pa zlorabi čast predsednika Zveze nar. društev v liberalne svrhe...

Na gospodarskem polju se kaže svobodomiselnost zlasti v socialni politiki. Pogledajte v državni zbor in videli boste, kakšna je svobodomiselnost meščanskih strank v socialno političnih vprašanjih! Kolikor se jim je izsili, toliko je je; prostovoljno ne dajo nič.

Ali je možna fuzija s takimi strankami? Ali je možno vsaj skupno postopanje v posameznih slučajih? Ne — dokler se napredne meščanske stranke ne pobojšajo! Toliko bi pa vsaj lahko zapustile svoje starokopitno stališče, da bi se naposled vsaj tako modernizirale, kakor so se — klerikalci. Sedaj so slabše...

***

V članku III. je tiskovna pomota pokvarila smisel. Zapisano je bilo: »najbolj inferijorna stranka« — vsled pomote pa se čita: »najbolj informirana stranka...«

Gabrščeku in liberalcem.

Lastnik »Soče«, ki je za sedaj absolutni voditelj liberalno-napredno-agrarne politike na Goriškem, se je jel posluževati v boju proti socialnodemokratski stranki najostudnejših sredstev. Ovaduštvo in grožnje z gospodarskim oškodovanjem, celo grožnje, uničevati ekzistenco mož, ki se upajo priznavati socialno demokracijo, so v vsaki številki »Soče« na dnevnem redu. Mož, ki ima svojo ekzistenco mogočo le ob opori na narodne denarne zavode; mož, ki ima neomejen kredit pri narodnih zavodih, katerim je predsednik in član nadzorstva; mož, ki tako skrajno izrablja ugled in kredit zavodov, ki so mu zaupani; mož, ki dobro ve, da njegove trgovine vise ob izrabljanju gesla »Svoji k svojim«, — se drzne groziti vsakemu, ki se mu ne pokori, z uničenjem gospodarskega ekzistence. Ta mož je tudi absolutni zapovednik in izkoriščevalec Narodnega Sklada, ki ga zalagata denarna zavoda Trgovsko-obrtna zadruga in Goriška ljudska posojilnica. Tudi v odboru tega Narodnega Sklada, tiče tiste osebe, ki vodijo denarne zavode, tiste osebe, ki jemljejo posojila pri teh zavodih in ki so drug drugemu za poroke.

K Narodnemu Skladu se morejo zatekati ubožni dijaki za brezobrestna posojila in za podpore. Bati se je, da se pripadnikom socialnodemokratskega mišljenja med dijaštvom ne da potrebne podpore, ali pa se že dane podpore pod različnimi pretvezami odtégnejo. »Soča« je v zadnji številki breobrazno izjavila, da dijaštvo socialnodemokratskega mišljenja nimá pričakovati ekzistence na Goriškem. »Ne bomo redili takih ljudi«, tako zapoveduje lastnik »Soče«. Goriško narodnjaštvo redi njega, in on, svobodomiseln, napredni mož preti vzeti košček kruha vsakemu, kdor ne sledi njegovemu povelju. Liberalstvo, svobodomiselnost in naprednost pod poveljstvom Andreja Gabrščka je prava blasfemija, in še noben časopis in nobena politična oseba ni tako nizko padla, kakor sta »Soča«, in njen lastnik, ki grozi pripadnikom najnaprednejše stranke, t. j. socialnodemokratske z uničenjem gospodarske ekzistence.

Socialnodemokratska stranka na Goriškem si je stavila za prvi cilj: vzbujati ljudstvo k svobodomiselnosti in naprednosti, učiti osvobojenje ljudske slovenske mase od gospodarskega izkoriščanja, politične odvisnosti in duševnega propadanja. S predavanji, shodi in s kolportiranjem brošur in časopisja hoče vzbujati. Proč od gnusnega in ostudnega boja, ki ga je zanesel Andrej Gabršček na Goriško! Socialna demokracija je hotela dvigniti delaveca in ljudstvo iz nizkega domačega boja, ki pronicuje v družine po vaseh in seje sovraštvo in zavist med pripadnike liberalne in klerikalne struje. No, pri svojem stremljenju je naltela na odpor ravno pri svobodomiselnih naprednih krogih, in ta odpor se tira v še gnusnejših sredstvih, nego v dosedanjem

boju med liberalno-napredno in klerikalno stranko.

Ako je Andrej Gabršček nekoč, brez bojazni in ne glede na ekonomični pomen, napadel Krojaško zadrugo in jo skušal ugonobiti, tem gnusnejši je napoved bojkota pripadnikom socialne demokracije, najgnusnejša pa je grožnja akademski mladini, Zaraditega nas posebno »Soča« in Andrej Gabršček pozivata na skrajni odpor. Naše organizacije se raztezajo okoli mesta goriškega, se množe, rastejo in krepe, in najboljše sredstvo za uspešno defenzivo je ofenziva: Boj Andreju Gabrščku in njegovim podjetjem! Ako je ta boj Andrej Gabršček izzval, je dolžnost organizacij, da ta boj organično in ciljno izvedejo. Skrajno žalostno je, da vsa inteligenca v okolici Andreja Gabrščka nima toliko vpliva nanj, da bi ga osvestila in mu pokazala nezmyselnost njegove gonje. Brez zavesti je žalostnega gospodarskega položaja, ki ga je Gabršček ustvaril od leta 1902 naprej z brezmišelnim svojim ravnanjem in zlorabljanjem Trgovske obrtne zadruge, Goriške ljudske posojilnice in drugih zavodov. Zadnjič kličemo goriški liberalni inteligenci: Do tu in ne dalje! Ako smo mirno gledali izkoriščanje narodnjaške ekonomične moči, pa ne bomo mirno gledali, da liberalni narodnjaški izkoriščevalci tudi segajo po ekzistenci naše mladine, po ekzistenci naših pripadnikov. Ako hočete boj do te skrajnosti, ga bodete imeli, in ako bode ta boj usodepoln za vas in vaše zavode, potem pripišite to svoji nizki omiki.

§ Naročnikom. §

Končalo je leto in naročnine so potekle. Zato pozivljamo vse one cenjene naročnike, ki še niso poravnali naročnine za tekoče leto, da store to v kolikor mogoče kratkem času. Vsem, ki ne bodo poravnali naročnine do 15. t. m. bomo primorani list ustaviti. — »Delavski List« ne živi bogatih podpor in tudi nima bogatega rezervnega sklada, da bi mogli pokriti vse velike troške izdajanja. »Delavski List« živi samo samo od naročnikov in od posameznih odjemalcev, zato je dolžnost vsakega sodruga, somišljenika in prijatelja delavskega časopisja, da naredi napram našemu listu svojo dolžnost.

„Delavski List“

stane za celo leto	K. 4.20
za pol leta	„ 2.10
za četrt leta	„ 1.05

Sodrugom in organizacijam vsem priporočamo, da v najkrajšem času poberejo naročnino svojih naročnikov ter poberejo ob enem tudi prispevke za »Delavski List«. Oni sodrug, ki še niso dobili bloka za nabiranje naročnin naj se potrudijo v upravnništvo »Del. Lista« kjer jih bodo dobili. One sodruge, ki imajo priložnost razprodati svojim tovarišem nekoliko iztisov lista in ki bi hoteli kolportirati »Delavski List« vabimo da se oglasijo v našem upravnishtvu.

Organizacijam po deželi pa priporočamo, da takoj odračunajo prodane števe. »Del. Lista«, ter da uvedejo kolportazo le potom zaupnikov, ki morajo list plačati pri blagajniku organizacije. Točni računi so predpogoj vsaki kolportazi. Zaradi tega je treba strogo paziti, da ne nastanejo zastanki in se tako sicer enostavni računi zamotajo.

Delavci! Vaš je »Delavski List«. Podpirajtega, širitega in poiščitemu nove naročnike. Na delo tedaj. Saj je »Delavski List« edino delavsko glasilo na Primorskem.

Zadnjo in današnjo štev. »Del. Lista« smo poslali na ogled raznim tvrdkam in osebam o katerih vemo, da so prijatelji delavskega gibanja. Kdor ne bo vrnil današnje štev. se ga bo smatralo za naročnika.

Današnji štev. smo priložili za vse naročnike ki še niso poravnali naročnine pošne nakaznice.

IZJAVA.

„Edinost“ z dne 6. t. m. piše med domačimi vestmi v notici: „Kje so krivci?“ med drugim tudi sledeče:

Izvedelo se je kmalu tudi, da so bili socialistični vodje posl. Pagnini, Panek in Milost (ta poslednji v imenu jugoslovanske socialne demokracije) v pogovorih s Cimadorijem in to z namenom, nasprotnim koristi delavcev. Imamo torej pred seboj neverjetno dejstvo, da pristaši stranke, ki stoji na razrednem stališču, spletkarijo proti delavcu v priloge bogatega zasebnega podjetnika. In to zgolj iz političnega sovraštva.

Tako piše „Edinost“, ker je parobrodna družba «Dalmatia» prelomila pogodbo za razkladanje blaga, katero je ta družba sklenila s slovenskimi krumirji.

Jaz izjavljam, da je trditev v „Edinosti“ docela izmišljena in zato infamna in perfidna — laž.

Jaz nisem bil nikdar pri dr. Cimadoriju s Pagninijem in Panekom v tej zadevi. Bil sem pa pri dr. Cimadoriju dne 23. dec. preteklega leta z zastopniki lesnih modelistov radi spomenice, ki so jo poslednji uležili svojim delodajalcem.

Ko smo zadevo mizarovskih modelistov končali, sem le iz gole radovednosti vprašal dr. Cimadorija kaj je s pogodbo „Dalmatie“ ker se „Fascio economico dei lavoratori del porto“ toliko poteguje proti tej pogodbi. Vprašal sem to iz dveh razlogov.

1. Ker je dr. Cimadori upravni svetnik «Dalmatie».

2. Ker je dr. Cimadori ustanovil „Fascio economico dei lavoratori del porto“ proti socialistom.

Radoveden sem bil, če se bo Cimadori potegoval za «Dalmatio» ali za „Fascio“ in zato, ker je obojno njegovo delo.

Na to vprašanje mi je dr. Cimadori pokazal pogodbo ter pismo, ki ga je on poslal upravnemu svetu «Dalmatie» v katerem pismu je Cimadori grozil s splošno stavko. «Dalmatia» mu je poslala pismo nazaj ter mu dala nalogo «ker več razume o delavskih vprašanjih» naj naredi s pogodbo kar sam hoče. «V tem trenutku izjavljam — je nadaljeval dr. Cimadori — da prelomim pogodbo, ter pustim naj tožijo, ker so se oferirali kot zadruga in niso zadruga, ker so trdili, da so delavci in prvi podpisani je krčmar pa ne delavec.

Zakaj pa groziste s splošno stavko? Saj mi o tem nič ne vemo? Sem ga vprašal. Dr. Cimadori je stisnil ramena in se ironično zasmel. To je bilo vse.

Potegoval se nisem ne za slovenske ne za italijanske krumirje, ker mi je čisto vseeno če zmaga ali drugi. Obojni so naši sovražniki.

Tudi strokovna komisija se ni v to stvar prav nič mešala še manj pa grozila s splošno stavko. To je resnica.

France Milost.

Domače stvari.

Politični odbor jugoslov. soc. dem. stranke ima svojo sejo v petek dne 15. t. m. ob 8. uri zvečer.

Agitacijski odbor ima svojo sejo v četrtek dne 14. t. m. ob 8. uri in pol zvečer v uredništvu „Delavskega Lista“ v Delavskem domu. Sodrugi so naprošeni, da se te seje udeležijo polnoštevilno.

Ljudski oder. Odbor in zastopniki posameznih odsekov Ljudskega odra so vabljeni na važno sejo, ki bo v torek dne 12. t. m. ob 8. uri zvečer v društvenih prostorih.

Okraj sv. Jakob. Vsi sodrugi bivajoči v mestnem okraju sv. Jakob so vabljeni na zaupno zborovanje, ki bo v soboto dne 16. t. m. ob 8. uri zvečer v gostilni «Gorza» pri sv. Jakobu.

Sodrugi bivajoči v okraju sv. Vid, (sv. Andrej in okolica) so vabljeni na važen sestanek, ki bo v sredo dne 13. t. m. ob 8. uri zvečer v gostilni «Stadt Klagenfurt» ulica Promontorio.

Srdita impotencia. Voditelji N. D. O. postajajo vsak dan bolj besni. Ta besnost je znamenje njihove impotence. Že nekaj časa sem uganjajo stvari, ki so vse drugo nego pametne. Morda hočejo imponirati. Ampak to kar uganjajo je obupno početje in obupneži ne imponirajo nikdar nobenemu. Kvečem si zaslužijo nekoliko pomilovanja.

Pretečeno nedeljo so imeli v Narodnem domu shod. Po shodu so priredili poulično demonstracijo. 500 narodnjakov je demonstriralo in 48 jih je bilo aretiranih, ter so obsojeni no 2 do 8 dni zapora. Na shodu

so voditelji N. D. O. govorili silno radikalno. Dr. Mandič je pripovedoval o sili, moči, terorizmu in o podobnih rečeh s katerimi mislijo plašiti tržaške prebivalce. — Dr. Rybář je zagrozil, da bo izbacnil iz Trsta namestnika princa Hohenloha. In zakaj? Morda se je zgodila narodnjakom kaka krivica? Ah ne. Zgodilo se je namreč sledeče: Razkladanje in nakladanje blaga na parnike parobrodnega društva «Dalmatia» je imel dosedaj v režiji tržaškemu delavstvu znani gospod A. Roba. Letos je ta gospod zahteval od «Dalmatie» nekoliko poviška. Delavci pa, ki so delali pod omejenim podjetnikom, so se baje združili v posebno delavsko zadrugo ter uležili na društvo «Dalmatia» prošnjo v kateri so rekli, da bodo oni sami izvršili vse delo za enako ceno kakor jo je dobival dosedaj A. Roba. Teh delavcev pa je nekoliko Italijanov in nekoliko Slovencev. «Dalmatia» je ponudbo združenih delavcev sprejela. Da se je to zgodilo je pripomogel tajnik zveze delodajalcev in upravni svetnik «Dalmatie» dr. F. Cimadori. Poslednji je velikanski sovražnik socialne demokracije. Zato je pred letom ustanovil iz enakih razlogov, ki so prisilili slov. narodnjake ustanoviti svojo N. D. O., društvo ital. narodnih težakov pod imenom «Fascio economico dei lavoratori del porto». Kadar so ti italijansko narodni težaki izvedeli, da je ustanovitelj njihovega društva, dr. Cimadori sprejel ponudbo omenjenih delavcev, katere je vodila N. D. O. so se silno razjezili. Sklicali so shod v dvorani «Maly» ter protestirali proti «Dalmatiji» da je sprejela ponudbo omenjenih delavcev, katere so smatrali — zaradi dejstva, da so jih vodili voditelji N. D. O. — za krumirje. Na tem shodu so ital. narodni delavci sklenili, da se bodo obrnili tudi na socialne demokrate, da jim pridemo na pomoč. Na tem shodu so tudi ital. narodni delavci zahtevali da društvo «Dalmatia» prelomi pogodbo, ki jo je naredilo z prvimi delavci za razkladanje in nakladanje blaga.

Ital. narodni delavci so imeli deloma prav protestirati proti omenjeni pogodbi in sicer zaradi tega, ker dobe oni in socialistični delavci pri drugih parobrodskih družtvah za ravno enako delo 9000 kron več na leto. Seveda bi bilo vredno vprašati te ital. narodne delavce zakaj neki niso protestirali tudi prej, ko je imel rečeno delo v svoji režiji A. Roba, ki je delal pod ceno in ki je vrhu tega delavce še zelo slabo plačeval. Kadar so ti ital. nar. delavci prišli k nam, da jim pomagamo razbiti pogodbo društva «Dalmatie» z delavci ki jih zastopa N. D. O., smo jim mi kratkoma odgovorili da ne. Naravno je pa, da se je dr. Cimadori zelo vstrašil nastopa svojih ljubljencev. Pred kratkim jih je združil v društvo ter jim obetal zlate gradove, sedaj je pa oddal omenjeno delo N. D. O. Naravno je, da je bilo Cimadoriju, ki je imel vso stvar v rokah, ljubše prelomiti pogodbo z delavci, ki jih je zastopala N. D. O. katero je sicer tudi on pripomogel ustanoviti nego se zameriti svojim ljubljencem ital. nar. delavcem. Zato je skušal vse mogoče korake, da bi bil pogodbo prelomil. A zato je bilo treba najti najložjega in najuplívnejšega sredstva. Treba je bilo taktične poteze, da bi se Cimadori ne bil zameril slov. narodnjakom in da bi bil ugodil zahtevi ital. nar. delavcev. Ukrenil je vse potrebno, da so ital. narodni časopisi začeli pripovedovati o splošni stavki, ki bi jo delavstvo uprizorilo, ako «Dalmatia» nebi prelomila pogodbe. Ves odij delavcev, ki so sklenili pogodbo z «Dalmatio» je hotel na ta način odvrniti od sebe na socialne demokrate. Vsa zadeva je nato prišla na sejo upravnega sveta zveze delodajalcev, ki so sklenili priporočati društvu «Dalmatia» da razveljavi narejeno pogodbo z delavci A. Roba, toda da naj ne da dela več v najem A. Robi ampak naj ga obdrži v svoji režiji in da naj obdrži pri delu ene in iste delavce s katerimi je bila pogodba sklenjena.

Mi sicer ne moremo odobravati, da se pogodbe z delavci sklepajo in razveljavljajo kar tako tja v en dan. Ampak iz vsega navedenega je razvidno, da ne bi bili delavci, če tudi bi se bilo pogodbo z njimi prelomilo prišli ob kruh. Pri vsem tem je imela naša stranka toliko opraviti kakor Turek pri krščantki pridigi. In kadar so ital. narodni listi pripovedovali, da proti splošna stavka, je naš bratski „Lavoratore“ povedal, da je nevarnost splošne stavke samo v glavih nekaterih narodnjaško šovinističnih kapitalistov. Bilo je naravno. Mi si niti ne moremo misliti, kako si more kedo predstavljati, da bi socialni demokratje uprizorili splošno stavko zaradi spora, med slovenskimi narodnjaki in Cimadorijem.

Ako je pa res bil kak socialni demokrat tako proketo netaktičen, da je mislil, da bi zaradi tega delavstvo stopilo v stavko, potem bi pa dotičnik moral odgovoriti ne narodnjakom ampak nam. Sicer pa naša stranka ne more biti odgovorna za to kar vsak posameznik iz lastne inicijative naredi.

Pogodba z delavci in «Dalmatio» je bila prelomljena in to je voditelje N. D. O. zelo žabolelo. Ni jih žabolelo seveda zato, da omenjeni delavci ne bodo imeli dela v lastni režiji, ampak zato ker ne bodo morali uganjati terorizma in krumirstva v pristanišču. Niso sklicali shoda zato, da bi protestirali proti prelomljenju pogodbe, ampak zato, da so imeli priliko psovati in obrekovati socialno demokracijo, zato da so uganjali po mestu komedije, ki niso imele nobenega vspeha in ker vspeha niso mogle imeti že zaradi tega, ker jih nihče ni smatral za resne. Ljudstvo na ulico naj se sili samo takrat, kadar, se ve že o pripori, da bo imela demonstracija vspeh. Vsak korak ki ga naredijo slovenski narodnjaki je nevspešen. Toda sovraštva med ital. in slov. delavci ne bodo več dalje netili. S krumirstvom niso mogli nič opraviti in sedaj so se sprli tudi s Cimadorijem, ki je pri stavki težakov najbolj podpiral slov. krumirje proti stavkujočim. Sedaj jim ne preostaja drugzega nego da še nekoliko časa uganjajo pajacade, ki so najboljši dokaz njihove impotence. In če ima slov. narod in slov. delavstvo posebej od teh pajacad kaj koristi, naj nam povedo, kajti mi do danes vidimo da narodnjaki škodujejo delavstvu in narodu. Sicer pa je delavstvo njihovih pajacad vsak dan bolj sito in kmalu pride trenotek, ko se bo reklo... Slovenski narodni krumirji so bili.

Naš Silvestrov večer, ki ga je priredila naša krajna organizacija v Delavskem domu v Trstu dne 31. t. m. je vspel najkrasnejše. Zunaj je mrzilo in burja je pihalala, kakor da je hotela po vsej sili preprečiti, da bi tržaški prebivalci praznovali trenotek o katerem nam v koledarjih pripovedujejo, da prestopimo iz starega v novo leto. Naši sodrugi so pa prihajali v Delavski dom zaviti v plašče posamezno, v dveh, treh ali pa s svojimi družinami. — Zdelo se je kakor da so hoteli tekrovati z mrazom in burjo. Zdelo se je kakor da hočejo pokazati, da je treba naprej, če ne ob lepem pa ob grdem vremenu, ampak naprej do cilja. Ob devetih zvečer je bila velika dvorana v II. nad. natlačeno polna. Na obrazih sodrugov in sodruginj je pa bilo čitati veselje, da so se kljub neugodnemu vremenu zbrali v tolikem številu, da skupno v veliki jugoslovanski socialistični družini praznujejo prestop iz starega v novo leto in zraven še položijo svoj mali prispevek v korist „Delavskemu Listu“ in „Ljudskemu odru“, ki sta dva velika faktorja v razširjevanju kulture, in socialistične ideje med slovenskim delavstvom.

Kmalu po deveti uri se je dvignil na odru zastor in po dvorani so ob burnem ploskanju zadoneli mogočni glasovi delavske «Marseljeze», ki jo je mogel naš mlad zbor ponoviti. Na to so se pa do polnoči vrstile točka za točko. Naši diletantje so izborno predstavljali dve enodejanki «Bob iz Kranja» in «Ena se mora omožiti». Toliko v prvi, kakor tudi v drugi so želi naši diletantje splošno pohvalo. Junak odra je bil ta dan našemu občinstvu splošno priljubljeni sodrug Vrabec, ki se je v vlogi Matičeta v igri «Bob iz Kranja» pokazal, da je nekaj več nego navadni diletant. Največje zanimanje je pa bilo za igro «Ena se mora omožiti», v kateri so nastopile same naše mlade gospice, Verne, Muha, Kopačeva in F. Regentova, ki so rešile svoje vloge nepričakovano lepo. Le nekoliko glasneje, da bi bile govorile. Naš Vaupotič je kar imenitno in v največjo zabavo navzočih predstavljal monolog «Lažnjivi kljukec». Sodrugi D. je pa spravil navzoče s svojim «Ribčanom» s svojimi «žlijami» in drugo «leseno robo» v tako prijetno domačo zabavo in smeja ni bilo ne konca ne kraja. Med tem je pa naš pevski zbor zapel še druge tri socialistične zbere in sicer: «Delavski pozdrav» «Slava delu» in «Rdeči Prapor» katere je mogel vedno ponavljati. Točno ob polnoči je pa sodrug Milost spregovoril krasen govor v katerem je očrtal vse politične boje pretečenega leta, vse vspehe naše stranke ter pozval sodruge na delo da bo letošnje leto 1909 res naše veselo novo leto. Po dvorani so zaorili mogočni živjo, sodrug je stiskal roko sodrugu in zopet je naš pevski zbor zapel krasno delavsko himno «Vihraj po zraku rdeči prapor». Nato se je vršila tombola sestojča iz raznih krasnih dobitkov. Petelin, dva domača zajčka, dva golobčka

in drugo. Po tomboli je začel ples, ki je trajal do 4 ure zjutraj. Med plesom je pa v največjo zabavo posloval urad za proke in razporeke, ki ga je vodil naš sodr. D. Sodrugom pa priporočamo, da nam še kedaj prirede kako tako domačo zabavo.

Razbit shod in divjaštvo N. D.

O. Voditelji N. D. O. so sklicali na ponedeljek 4. t. m. v sokolovo dvorano v Narodnem domu v Trstu, *javen železničarski shod*. V to svrhu so razdelili med železničarje ogromno število letakov, s katerimi so vabili železničarje, naj se shoda udeležijo v velikem številu. Iz letaka je bilo razvidno, da žele narodnjaki napraviti tudi med železničarji razdor. Letak je bil pisan v grozno slabi slovenščini in je med drugimi obsegal tudi sledeče besede:

Železničarji! Dosedaj se je socialna demokracija bahala, da je le v njenem okrilju rešitev železničarskega vprašanja. Ali je še koji izmed Vas ki veruje tej domišljiji? Socialna demokratična železničarska organizacija ni nikdar mislila resno s železničarskimi trpinami in je svoj namen le v pospeševanju strankine moči. To strogo obsodbo so potrdili sami socialni demokratje s tem, da so ravno v tem letu po sodr. Tomschiku in dr. Ellenbogenu izdali Vaše interese s tem, da so se ne samo zadovoljili z drobtinicami, ki jim jih je vrglo železniško ministerstvo, ampak tudi s tem, da so Vam vezali roke za štiri leta.

Naravno je, da so bili naši železničarji radovedni, kaj bodo Mandič in drugi prijatelji delavstva na tem shodu govorili. Zato so se udeležili tega shoda v velikem številu. Ko je bila sokolova dvorana polna, so naši razvideli, da razven kakih 15 železničarjev in kakih 30 težakov, so bili na shodu sami v ogromni večini. Zato so sklenili zahtevati predsedništvo shoda za se. Shod je otvoril neki Skalak in bil je že začel Mandič govoriti t. j. blatiti socialno demokracijo. Naši so pa povedali Mandiču da je shod javen in da je treba izvoliti shodu predsednika. Ko so narodnjaki spoznali, da so naši v večini so postali kar besni. Najprej je krumir Jaklič vrgel stolico proti sodr. Kopaču. Nato so pa letele stolice proti našim sodrugom kakor dež. Naši sodrugi pa, ki so napolnili dvorano, so bili v taki stiski, da se niso mogli niti ganiti. Ko je narodnjakarjem zmanjkalo stolic, so začeli tepsti naše sodruge z železni drogi, ki se nahajajo v sokolovi dvorani. En narodnjak je hotel sodr. Kopača z nožem zbsti, toda sodr. Falk je skočil sodr. Kopaču na pomoč, zato je pa bil sodr. Falk ranjen z nožem v roko in z neko železno krogeljo na glavi. Narodnjaki so postali proti koncu kar besni in so razbili tudi nekoliko šip. Narodnjaki so vedeli, da sami ne bi bili opraviili proti našim sodrugom ničesar, zato so pa, takoj, ko so videli, da so naši sodrugi v večini, šli po vseh bližnjih gostilnah, da so zbornali skupaj nekoliko oseb, ki so zaprle uhod našim sodrugom. Med onimi, ki so se najbolj odlikovali v pretepanju je bilo nekoliko italijanskih fakinažev, ki so jih najeli slov. nar. v nekaterih gostilnah.

Tako so šli narodnjaki tudi s tem shodom po vodi. Naši sodrugi so pa bili seveda zadovoljni, da so preprečili Mandiču in Jakliču, da bi bila po stari navadi obrekovala poštene ljudi.

„Edinost“ je poročala o shodu železničarjev, ki se ni vršil v ponedeljek dne 4. t. m. takole. «Že pred 8. uro je bila dvorana v Nar. domu (Sokolova dvorana) skoraj napolnjena po pristaših N. D. O. Ob 8. uri pa je prikorakalo korporativno kakih 150 pristašev socialne demokracije, ki so zasedli sredino in desno stran dvorane. — Bistroumnost urednikov „Edinosti“ Najprej je bila dvorana polna, potem pa so jo zasedli naši pristaši.

Drugi dan po burnem shodu v Nar. domu so hodili narodnjakarji nabirat po mestu člane za Sokol. Prišli so tudi k našemu sodrugu *Povšetju*, ki je dan prej opazoval divjaštvo voditeljev N. D. O. proti železničarjem. Sodrugi Povše je nabiral članov Sokola odslovil rekoč, da nima nobenega namena postati divjak. Tako naj se ravnajo vsi naši sodrugi!

Iz gostilne Kosič je bil v torek dne 5. t. m. vržen nek naš sodrug samo zato, ker je rekel, da je socialist. Sodrugi naj si dobro zapomnijo, da gostilna Kosič ni za naše sodruge.

Grozno jezi narodnjakarje, da jih niti po nedeljski demonstraciji nihče ne smatra za resne. Zato jim je vseeno če naredijo eno pajacado in en švindelj več. Zadoljiti so ako morejo izprazniti svojo glupo jezo in svoj strup nad slovenskimi socialističnimi

delavci. V to svrhu so sklicali za nedeljo kar tri shode. Našim sodrugom priporočamo, da puste narodnjake pri opravljanju svojih potreb pri miru. Ni se jim posrečilo krumirstvo, ni se jim posrečilo terorizem. Mučeniška poza se jim tudi ne podaja. Sedaj si hočejo ohraniti pristaše s pajacadami kakor direktorji cirkusev. Pajaceljnev imajo narodnjakarji obilo. Pistimo jim tedaj veselje. Saj pride za njih kmala smrtna ura.

Slovenski narodnjaki so te dni pripovedovali, da smo mi slovenski socialisti nasprotniki slovenskega neroda zaradi tega, ker protestiramo proti sleparijam delodajalcev pri volitvah v zavarovalnico zoper nezgode. Ne v Solkanu ne v Podgori niso dali delodajalci delavcem priložnost, da bi si sami izvolili svoje zastopnike. Delodajalci so tedaj delavce osleparili. In zaradi tega, ker nočemo dovoliti, da bi nemški in slovenski delodajalci sleparili slovenske delavce, zato smo tudi izdajalci slovenskega naroda. Zastopati pravice delavcev je tedaj po mnenju slov. narodnjakov, narodno izdajstvo. Kdor noče biti izdajalec naroda, ne sme braniti delavskih pravic in mora zaradi lepšega pred narodnjaki magari gladu crkniti. To je pa res narodno.

Bivši bogovi so v najnovjšem času postali stalni sotrudniki tržaške „Edinosti“. Za obrabljene in le še v staro železo spadajoče bogove, je služba pri „Edinosti“ še vedno častno mesto. Ampak žalostno je za „Edinost“, da nima boljših sotrudnikov nego so ex bogovi. Tudi slovanski *ex bog Perun* je postal sotrudnik „Edinosti“. Njegove dolgovne otrobe objavila „Edinost“ v svojih nedeljskih ali ponedeljskih številkah. Po vsem sodeč, je ta *ex bog Perun* „kraševce“. Svoje čitatelje ima za velikanske bedake in še vedno misli da je ljudstvo še vedno tako neumno kakor je bilo takrat, ko je še on podil luno v hlev in spravljal zvezde v vrečo. V ponedeljek dne 4. t. m. je „Edinost“ objavila njegov pozdrav dr. Tumi. — S tem člankom nas je Perun sam prepričal zakaj ga ljudstvo ni hotelo več za boga in zakaj je moral postati sotrudnik „Edinosti“. V glavi namreč mu ni bilo vse v redu. Postaral se je in od vsega, kar je na svetu brez njegove volje porajalo novega, ni razumel ničesar. Kakor pa vsakemu, ki se duševno postara in ne razume več ničesar, tako ni *ex bogu Perunu* preostalo nič drugega, nego, da je postal sotrudnik tržaške „Edinosti“.

„Soča“ pravi da je dr. Tuma sovražnik slov. trgovcev zato ker agitira za delavske konsumne zadruge. Potemtakem je tudi N. D. O. in vsi njeni voditelji so sovražniki slovenskih trgovcev, ker tudi oni agitirajo in delajo za ustanovitev konsumnih zadrug.

Zizibambula je bilo ime čudni živalici, katero je razkazoval podjeten možak po Evropi z romantično povestjo o njenem postanku. Živalica je bila v vsem podobna opici, ampak bila je brez dlake. Njen lastnik ni bil prav nič v zadregi zaradi razlage; pripovedoval je prav živo, kako je daleč doli v Afriki otangutan vzel ženo zamorko in jo — posilil; plod te nezakonske zveze pa da je Zizibambula, pol opice, pol človeka. Znani učenjak Mečnikov je brez pardona razdril to romantiko; dognal je namreč, da je zizibambula navaden šimpanz, ki je vsled neke bolezni izgubil dlako. Lani so se zizibambule silno razplodile po Zagrebu; iz njih se je sestavila cela „narodna legija“ Frankovih komedijšev. In zdaj dobimo zizibambule tudi v Ljubljani. Jutri imajo v „Mestnem Domu“ ustanovni shod; svojo jato imenujejo „Narodno-delavsko organizacijo“. Konfuzija je meso postala in bo med nami prebivala — ampak dolgo ne; zakaj o neumnosti pravijo sicer, da je neumrjoča, ampak če je prevelika, pogine vendar sama ob sebi. Liberalnost in socializem spravljati v eno posodo, to je tako, kakor vlivati vodo v ogenj.

To veselo notico je priobčil „Rdeči Prapor“ na soboto pred nedeljo, ko se je vršil občni zbor N. D. O. t. j. *Zizibambule*.

„Narodni dnevnik“ je ime novemu slovenskemu dnevniku, ki je začel izhajati v Celju dne 2. t. m. Odgovorni urednik mu je *Vekoslav Spindler*, izdaja ga Narodna založba v Celju. Upati je da ta list ne zabrede v žurnalistično vlačugarstvo, kakor tržaška „Edinost“ in še mnogo drugih „narodnih“ listov.

Oseben boj očitajo liberalci „Delavskemu Listu“. Tisti liberalci, ki dajo za „Sočo“ in njeno „smer“ kri in življenje! Tisti liberalci, ki so sami kar živjeli, ko je „Soča“ trgala čast in poštenje svojim

političnim nasprotnikom skozi leta in leta! In kaj smo zagrešili, da smo zaslužili to očitjanje? Pribili smo par dejstev, kako se zlorablja in izkorišča narodnost v špekulacijske namene goriških liberalcev; omenili smo lahkomišelnost gospodarstva v narodnih denarnih zavodih in pokazali na vzroke istega. Odkrili smo nekaj umazanosti — in liberalci so zamerili nam, ker po odkritvi ni zadišalo! Mar naj bi sebe ocedili, pa ne bo smrdelo! Če smo si izbrali za tip goriških liberalcev baš Andreja Slovana, nam nihče ne more očitati ničesar. Ako bi bili našli kaj pripravnejšega, bi bilo morda drugo ime, ampak tip bi ostal isti. Zaraditega se naš boj še ne more imenovati oseben. Drugače bi bilo, da smo se utaknili v zasebno življenje goriških liberalcev. Tega pa nismo storili. Sicer smo mnenja, da se mora i zasebno življenje strinjati s tem, kar propagiramo v javnosti; dvojne morale, eno za na cesto, drugo za domačo porabo, ne priznavamo. Ampak če bi spravljali privatne komedije na dan, potem bi se liberalci šele pritoževali...

Istrska razstava. Pripravljani odbor za istrsko razstavo, ki se otvori v letu 1910 se je v nedeljo konstituiral ter pripravil podlago za razstavo. Razstava je že za celo Istrsko in se je sme udeležiti vse istrsko ljudstvo brez razlike narodnosti. Toda že iz sestave odbora je razvidno da ne bo tako, in da bo služila več ali manj v agitacijske svrhe italijanskim nacionalcem. V odboru so dali Slovanom mesto četrtega tajnika. V predsedništvu ni nobenega. Jako slabo znamenje skupnosti. K stvari se še povrnemo.

Puške so pokale ob Drini. Po avstrijskih vojaških poročilih sta dva srbska kmeta, ki sta bila oblečena kot četnika, s srbskega obrežja Drine streljala na avstrijske orožnike pri vasi Zelenice v zvojniškem okraju. Stražmojster Lesjak je bil lahko ranjen. Na to so orožniki ustrelili ob kmeta. Oficiozne vesti povdarjejo, da se je med srbskim prebivalstvom ob meji razdelilo 100.000 mauserskih pušk. V tistih krajih pa baje cvete rop in ker je letos velika beda, je nevarnost povečana. Neki morilec Brkić, ki ima baje 28 umorov na duši in je ugrabil 65 mladih deklet in dečkov, da jih je prodal v turške hareme in bosenskim kupčevalcem z dekleti, je baje v tistem kraju na ropu, ne da bi ga bile mogle srbske oblasti doslej prijeti. V oficioznih vesteh se tudi žuga, da se bo od Srbske zahtevalo razoroženje vsega civilnega srbskega prebivalstva ob meji.

Grozen potres je bil pred tednom v Kalabriji in Siciliji na Italijanskem. Mesti Messina in Reggio Calabria ste uničeni. Nad 200.000 je mrtvih. Za ostale se nabirajo po celem svetu darovi. V Trstu se je nabrlo nad 120.000 kron in več vozov obleke in drugega potrebnega blaga. V Messini in Reggio Calabria je italijanska vlada proglasila izjemno stanje.

GLEDALIŠČE

1. in 3. t. m. so se vršile popoldanske predstave za otroke z igrokazom „Snežulčica“. To je živa pravljica, zelo pristopna otroški duši. S takimi predstavami se zbudi otroku ljubezen do gledališča in do umetnosti sploh. O igralcih naj omenim „Škrate“ ki so s svojim izvajanjem vzbujali splošno občudovanje. Gospa Danilova je bila izvrstna kraljica, krošnjarica in kmetica, tako v kretnjah kakor v premenu glasu. Gospa Janova je bila v svojih kretnjah pri škratih preveč svobodna. Dober je bil Viktor kod kraljevič. Gospodu Potratu priporočam naj več pazi na pravočasni nastop. Tudi rokopoloska (ali klofut) za kulisami ni treba.

V sredo 6. je bila stota jubilejna predstava z igro „Čevljar baron“. Naslovno vlogo je igrala gosp. Janova in jo tudi častno rešila. Samo kod ljubimec je bila preestrastna. Gdč. Mekindova v ulogi Maričke se je pokazala, da je izvrstna moč gledališčenega odra. Gosp. Rajner ni bil gotov svojega nastopa.

Drugi so povoljno rešili. Verovšek in Danilova sta pa dovolj poznana, da ju ni treba posebej pohvaliti. Tudi pevski zbor in orkester sta častno rešila svojo nalogo razum male disonance v drugem dejanju. Upamo pa, da bodo pri reprizi ti nedostatki odpravljani. *Ivanovič.*

***

V nedeljo večer ob 7. uri noviteta „Odgovitelj Lanovec“ — veseloigra.

DOPISI.

GORIŠKO.

Gorica. Krajna organizacija v Gorici je imela v nedeljo 3. t. m. dopoldne ustanovni občni zbor za izobraževalno društvo, kateremu je sledil zaupni shod. Izobraževalno društvo se ustanovi zato, da se omogočijo predavanja in čitalnica. Da se zadosti sklepu deželne konference, se je sklenilo, da izobraževalno društvo pristopi kot član Ljudskega Odra v Trstu. Tako eventualno lahko postane deležno dobrot tega društva, obenem pa spada v splošno izobraževalno organizacijo na Primorskem. Pri zaupnem shodu se je sklenilo, kar je bilo potrebno glede kolportaje, ter se je posvetovalo glede razdalitve agitatornega dela po mestu. Ker je bilo navzočih več zaupnikov iz okolice se je razvnel živahna debata o položaju. Ker „Soča“ zadnji čas grozi z bojkotom pripadnikov socialnodemokratske stranke in je v zadnji številki posebno drzno nastopila proti slovenskemu dijaštvu tako daleč, da mu odreka eksistenco v deželi, ako bi bilo socialnodemokratskega mišljenja, se je sklenilo izvršiti bojkot proti „Soči“, njenemu lastniku in njegovim podjetjem. Bojkot se ima pravilno organizirati brez vsakega ozira, dokler ne prestanejo gnusni napadi „Soče“ na socialnodemokratsko organizacijo in njihove pripadnike.

Solkan. Krajna organizacija v Solkanu je imela zaupen shod v ponedeljek 4. t. m. Po zaupnem shodu politične organizacije je sledil zaupni shod deležnikov delavske mizarske zadruge. Za ustanovitev te zadruge je v Solkanu splošno zanimanje, straši le neuspeh napredne Mizarske zadruge in pomakanje potrebnih kapitalov. Dokler si delavstvo na Goriškem ne ustanovi lastnega zavoda po vzgledu Trgovsko-obrtno zadruge, bode tudi jako težko uspevalo pri ustanavljanju gospodarskih podjetij. Lep uspeh kmečke delavske zadruge v Dobravljah, kakor tudi stremenje zidarjev v Renčah, Šempasu, Vrtojbi, Dobravljah in Otaležu, ustanoviti si zidarsko ali stavbene zadruge, utegne v kratkem združiti delavce in male obrtnike na Goriškem za skupno pomoč. Obstoječa Trgovsko-obrtna zadruga, ki je bile ustanovljena v svrhu podpore malemu obrtniku je zašla docela na kriva pota in je danes domena malega števila liberalnih oligarhov ter nimajo delavci in mali obrtniki od nje ničesar več pričakovati.

Štandrež. Naša krajna politična organizacija je zagotovljena ter se je vršil prvi zaupni sestanek na novega leta dan. Organizacija je prevzela za sedaj 30 eksemplarjev Delavskega Lista v kolportajo ter je računati na 60 organiziranih sodrugov, ki v kratkem izvolijo odbor, ter je upati, da se v Štandrežu razvije živahno politično življenje.

Bilje. Krajna politična organizacija v Biljah se je ustanovila v nedeljo 3. t. m. ter se je izvolil začasni odbor. Na zaupnem shodu je predaval sodrug dr. Tuma o pomenu socialne demokracije ter razvil strankin program. Bilje, ki so se smatrali za trdnjavo klerikalne in napredne organizacije, obetajo postati v najkrajšem času trdnjava socialnodemokratske stranke. Delavstva v Biljah je obilo, ki se zaveda in je jako krepkega in odločnega značaja. Po splošni želji se v kratkem priredi javen shod s predavanjem.

Na zaupni shod se se vrnil tudi precej vinjeni zastopnik „Narodne delavske organizacije“, ki se je nekoliko časa mirno obnašal, potem pa jel motiti shod ter se ga je moralo s silo odstraniti. Shod je bil namenjen za izvolitev pripravljalnega odbora in imenovanje zaupnikov. Zaraditega se po sebi razume, da je bil strogo zaupen in se ni dovolil pristop nezanesljivim elementom. Kar trdi „Edinost“ v svoji 5. številki, da je sodrug Tuma nekemu odrekel pristop, je navadno časnikarsko zavijanje. Debate sploh ni bilo nikake, ker ni bilo predavanja, marveč se je le prišlim zaupnikom raztolmačil strankin program. Kadar se krajna organizacija docela izvede, se priredi javen shod, na katerega bo pristop prost vsakomur. Le bati se je, da pridejo na pol pijani in zdvijani elementi N. D. O. ne razumno „debatiraj“, ampak motit in razgrajati. „Edinost“ k temu že preludira. Je pač edino orožje, ki Narodni delavski organizaciji še ostaja v boju proti napredujoči socialnodemokratski stranki na Goriškem!

Vrtojba. Javen ljudski shod priredi naša krajna organizacija v Dolni Vrtojbi v nedeljo dne 10. t. m. ob 3. popoldne v prostorih Franca Faganelija. Predaval

bode dr. Dermota o predmetu „Naše stranke in socializem“. Sodruga vabimo da se tega shoda udeleže v največjem številu.

Nabrežina. Razmere klesarskih delavcev. (Dalje in konec). V Nabrežini je danes 40% manj klesarskih delavcev kakor nekdanj. Nato je govoril sodr. Marica o obrtni krizi itd. Obrtna kriza v Nabrežini je samo odmev splošne svetovne finančije krize. K naši krizi je pripomogel tudi umetni kamen. Tudi dejstvo, da se je od tod pošiljalo s cementom in drugim zakrpano kamenje, je pripomoglo, da je Nabrežinska klesarska obrt zgubila zaupanje in propadla. Tudi stavke so prispevale naši krizi, toda ne vsled krivde delavstva marveč vsled krivde delodajalcev. Ako delavstvo ne more na noben način doseči nekoliko potrebnega priboljška, je naravno, da se rado ali nerado mora poslužiti zadnjega sredstva t. j. stavke. Pri nas so stavke trajale dolgo časa, samo zaradi trmoglavosti delodajalcev, ki so hoteli da delavstvo kapitulira vedno in pod pogoji, ki so nam jih oni stavili. Bati so se, da bi si nabrežinsko delavstvo pridobilo nekoliko vpliva in preprečilo s svojim nastopom, da bi delodajalci še nadalje vršili umazano izkoriščanje občine. Ampak veliko je danes pri nas delodajalcev, ki žalujejo, da se niso pogovorili z delavci in so raje poslušali nasvete drugih, ki jim ni bilo na srečo ne dobro stanje delavstva, ne napredek obrti in razvoj Nabrežine, ampak samo sovraštvo do delavstva, katerim niso hoteli dovoliti, da bi prišli do besede v občinskem svetu in katere se je hotelo še nadalje izkoriščati v politične namene. Ako bi bili pri zadnji stavki delodajalci ugodili našim upravičnim zahtevam in poslušali naše nasvete bi bilo še danes dobro za nas in zanje. Tako nimamo nič mi in tudi oni nimajo ničesar. In ako se mi delavci v najkrajšem času organiziramo, nas tudi sedaj delodajalci ne bodo upoštevali in z nami bodo delali tako kakor bodo oni sami hoteli. Na delo tedaj za organizacijo in za delavstvo“.

Govor sodr. Marice je bil od navzočih burno pozdravljen in se je takoj izvolilo nekoliko sodrugov v poseben odsek, ki ima nalogo pripraviti vse potrebno, da se postavi organizacijo zopet na trdne noge.

Veselica v Nabrežini. V nedeljo dne 10. t. m. priredi tukajšnja javna ljudska knjižnica skupno s pevskim društvom „Nabrežina“ veselico v dvorani gosp. Ig. Tance. Začetek ob 5. uri popoldne. Svirala bode nabrežinska godba na lok. Domači diletantje bodo predstavljali šaloigro „Zamujen vlak“ Med posameznimi točkami bo pel zbor pevskega društva pod vodstvom našega pevovodja gosp. Josipa Mocarola. Sledila bo šaljiva pošta in druge igralne točke v zabavo in veselost obiskovalcev.

Čisti dobiček je namenjen v korist javni ljudski knjižnici v Nabrežini.

Sodruga in prijatelje vabimo na mnogoštevilno udeležbo.

ISTRA.

Pulj. Delavsko izobraževalno društvo priredi v nedeljo dne 10. t. m. v društvenih prostorih v Arco Romano, veliko društveno veselico s sledečim vspeodom: 1.) Koncert svira domači orkester. 2.) „Iz Mladih dni“ igra v dveh dejanjih v kateri nastopijo diletantje dramatičnega odseka D. I. D. 3.) Srečolov s šaljivo pošto plesom in drugimi zabavami. Vstopnina 40 vin. za moške in 20 vin. za ženske. Začetek točno ob 8. uri zvečer. Sodruga in prijatelje delavske izobrazbe vabimo, da se te delavske veselice udeleže v velikem številu.

Labinj. Podružnica organizacije rudarjev je imela od 1. marca do 31. dec. 1908 5737.66 K dohodkov, 3640.62 K stroškov. Troški se razdele tako-le: 2358 K bolniške podpore; 70 K potovalne podpore; 310.20 K podpore družinam za pogrebe umrlih; 206.14 K posojil članom; 20% podružnici K 96.48. Osrednji zvezi na Dunaj se je pa poslalo 2697.04 K. V lokalni blagajni pa iajo 2384 K. Iz tega poročila je razvidno, da napreduje labinjska strokovna organizacija izvrstno. Labinjskim sodrugom bi pa priporočali, da bi se tudi za politično organizacijo zanimali tako kakor za strokovno. Delavstvo ne sme nikedar pozabiti, da zraven močne strokovne morajo imeti tudi močno politično organizacijo. Le potom obeh si bo delavstvo priborilo tisto moč, ki je potrebuje, da doseže vse svoje pravice. Zatorej sodrugi v Labinju, pristopite vsi tudi v politično organizacijo.

„Delavski List“

se prodaja:

V Pulju: v tobakarnah ZADNIK, ulica Promontore; BLAKA, ulica Giovia; Zanon, Campo Marzo; CAMUFO, ulica lircolazione del Arsenale; BENUSSI, ulica Sisiano; PETAROS, Corso Francesco Giuseppe I.

V Gorici: v tobakarnah: SCHWARZ, ul. delle Scuole, KREBEL, ul. Rabata in BAIT, ul. Camposanto. IVAN HOVANSKI ul. Corno 22.

V Podgori: v tobakarnah SKOČIR ANE in PREGARC JEREE.

Vrtojba: FABIAN FRAN. tob.

Nabrežina: v delavskih konsumnih zadzugah.

Jesenice: MARIJA NOVAK, Gostilna pri Masarju.

Gabrovica: FURLAN BENEDIKT tob.

Nadalje, se prodaja v TRSTU, in v okolici v vseh važnejših tobakarnah.

Slovenci in Čehi v Trstu in na Primorskem.

Pozor!

Potrebujete srajce, spodnje hlače otroške obleke, obleke za gospice in gospe in razne druge domače obleke?

Pišite na podpisano trdko rokodelnega tkanega platnena in volnenega blaga

78 ct. široko 25 m. stane 10 kron

» » 50 » » 20 » franko!

Trpežno Pozor! Raznobarvno!

Zahtevajte vzorce!

Marie Černá,

Ručni tkalcovna, Nový Hrádek u Nov. Města n. M., Čechy.

Gostilna „Alla Lealtà“

ANTON SAITZ

ulica delle Acque

Vina najfinejša, domača kuhinja

— Družinske zabave. —

Nova klobučarnica

GIORGIO DE LUISA

predkratkim otvorjena

v ul. Barriera Vecchia št. 2

Velika zbirka najnovjših klobukov in kap vsakih oblik iz najboljših tovarn.

Cene zelo nizke.

KAROL GERBEC

BRIVEC v ulici delle Acque št. 17.

Enotni mesečni tarif. Šterilna svetilka Long. Zbirka parfumarij in mila.

KAVARNA UNIONE

= TRST =

Ulica Caserma

= in ulica =

Torre Bianca.

— Napitnina je odpravljena. —

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij

— in časnikov v vseh jezikih. —

Pozor! V novem skladišču vina in likerjev

FONDA

ul. Madonnina št. 11, se prodaja različna vina prve vrste in po najnižjih cenah.

Refosk nov . . po 56 vin. liter

Istrsko novo . po 48 vin. liter

Istrsko staro po 48 in 56 vin. liter

Razen tega ima na razpolago še veliko zbirko belih namiznih in desertnih vin, likerjev, i. t. d.

Pošilja franko na dom.

Vzorec na okus brezplačno.

2000 kron se da onemu, ki bi našel da je moje vino ponarejeno.

Skladišče vina in likerjev FONDA

TRST, ul. Madonnina št. 11.

Skladišče

ameriških mrežic in aparatov za električno in plinovo luč

E. WÖFLER - TRST

ulica delle Acque št. 20.

Zahtevajte po vseh kavarnah in gostilnah **Delavski List**

Vpiše se

Delavske konsumne zadruga

lahko vsak dan

v združnem uradu ulica

Boschetto 5, I. nad.,

ali pa v združnih skladiščih ul. Belvedere št. 34,

ul. dell'Istria št. 10, ul. del

Salice št. 4 in ul. Acque-

dotto št. 67.

LIKARICA

JULIJA POLLAK

TRST

ulica Sette Fontane šte. 5. I. nad.

Priporoča se sodrugom.

= Delo fino in točno. =

Postrežba na dom.

FRATELLI PAGANI

TRST. Ulica Acquedotto št. 6.

Velika zbirka igrač, okraskov, parfumarij, mila, ovratnikov, zapestnikov,

kravat, i. t. d.

13

kron samo stane popolna moška obleka edino v zalogi zgotovljenega blaga

V. DOBAUSCHEK — TRST, ul. Giosuè Carducci št. 11.

PO ZELO NIZKIH CENAH se dobi tudi raznobarvne in črne moške in deške obleke kakor tudi kostume za otroke. Dobi se tudi svršnike, kratke zimske jope, jopiče in hlače. Plave obleke za kovače in mehanikarje. Klobuke in kape, perilo in ovratnice, sploh vsakojaka moška oblačila.

Izgotavlja se obleke po naročilu. Govori se slovenski.

Gostilna „Casa del Popolo“

(Združna delavska gostilna)

Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Caterina

Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena.

— Cene zmerne. —

Shajališče zunanjih sodrugov.

Slovani! — Podpirajte edino — Slovani!

Slovansko knjigarno in papirnico

Josipa Gorenjca, Trst, ul. Valdirivo 40

Kmečka delavska gospodarska zadruga

v Dobravljah na Goriškem

Registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Pred kratkim ustanovljena

Na razpolago ima 10.000 hl. vina (mošta) združenih kmetov iz najboljših vinogradnih krajev, kakor: Brje, Skrilje, Dobravlje, Kamnje in drugih bližnjih vasi.

LASTNE KLETI

Priporoča se cenjenim konsumentom, zadrugam, trgovcem in gostilničarjem po Goriškem, Kranjskem Koroškem v Trstu in drugod.

Postrežba točna in prava. — Cene zmerne.

ZADRUŽNO VODSTVO.